Slovensko združenje
paliativne in hospic oskrbe

Paliativna oskrba v terciarnem okološkem centru

Maja Ebert Moltara, dr. med.

Dodatna znanja iz paliative
"Korak za korakom"

12.10.2017

ALI IMAMO V SLOVENIJI PALIATIVNE BOLNIKE?

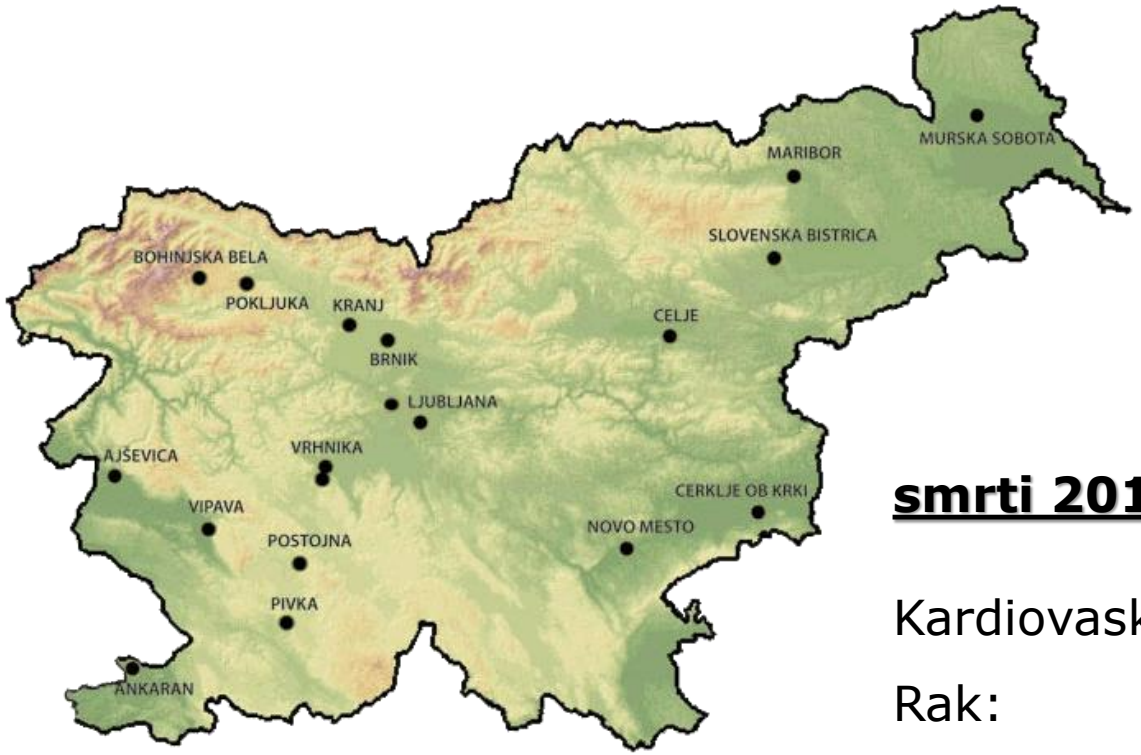

SLOVENIA
2 miliona preb.

smrti 2012 (total): 19257

Kardiovaskularne b.:	7570 (39%)
Rak:	5874 (30%)
Respiratorni trakt:	1386 (7%)
Prebavni trakt:	1185 (6%)
Zunanji vzroki:	1357 (7%)

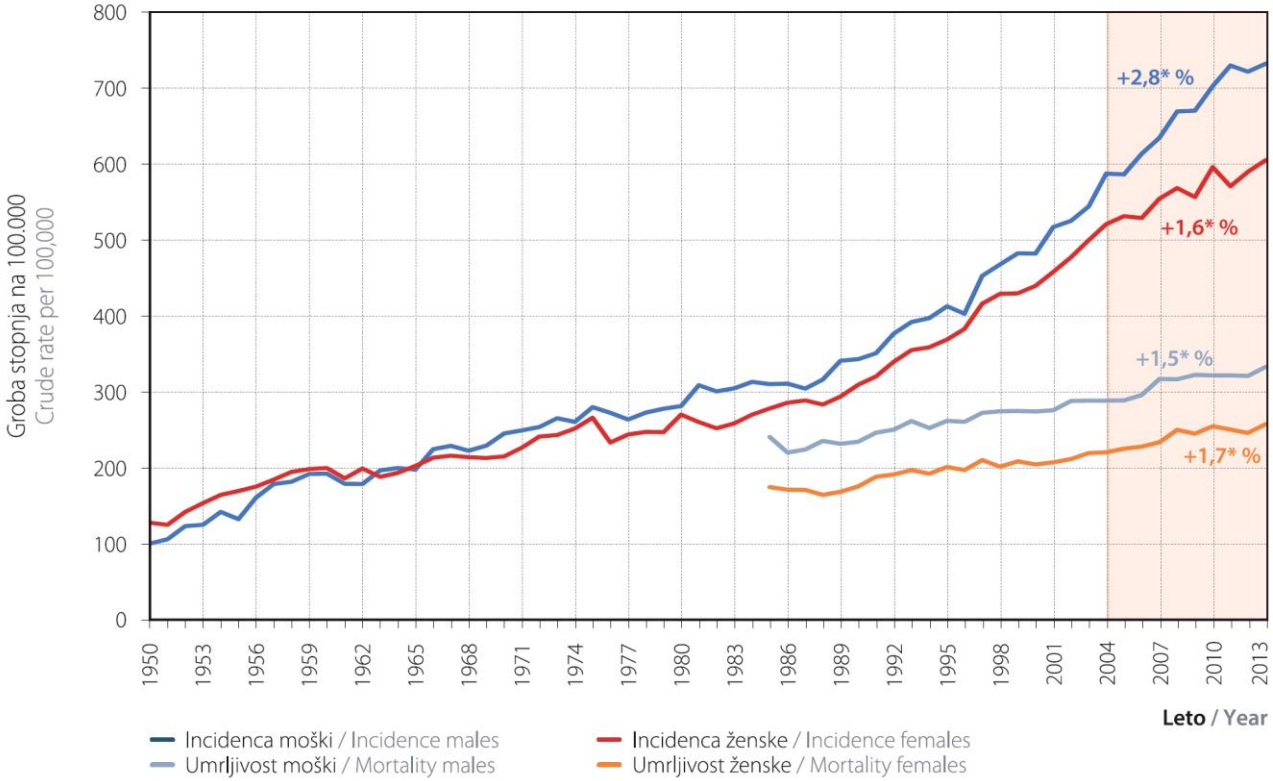

Rak v Sloveniji 2013. Ljubljana: Onkološki inštitut Ljubljana, Epidemiologija in register raka, Register raka Republike Slovenije 2016

Slika 1: Breme raka, Slovenija 2013.
Figure 1: Cancer burden, Slovenia 2013.

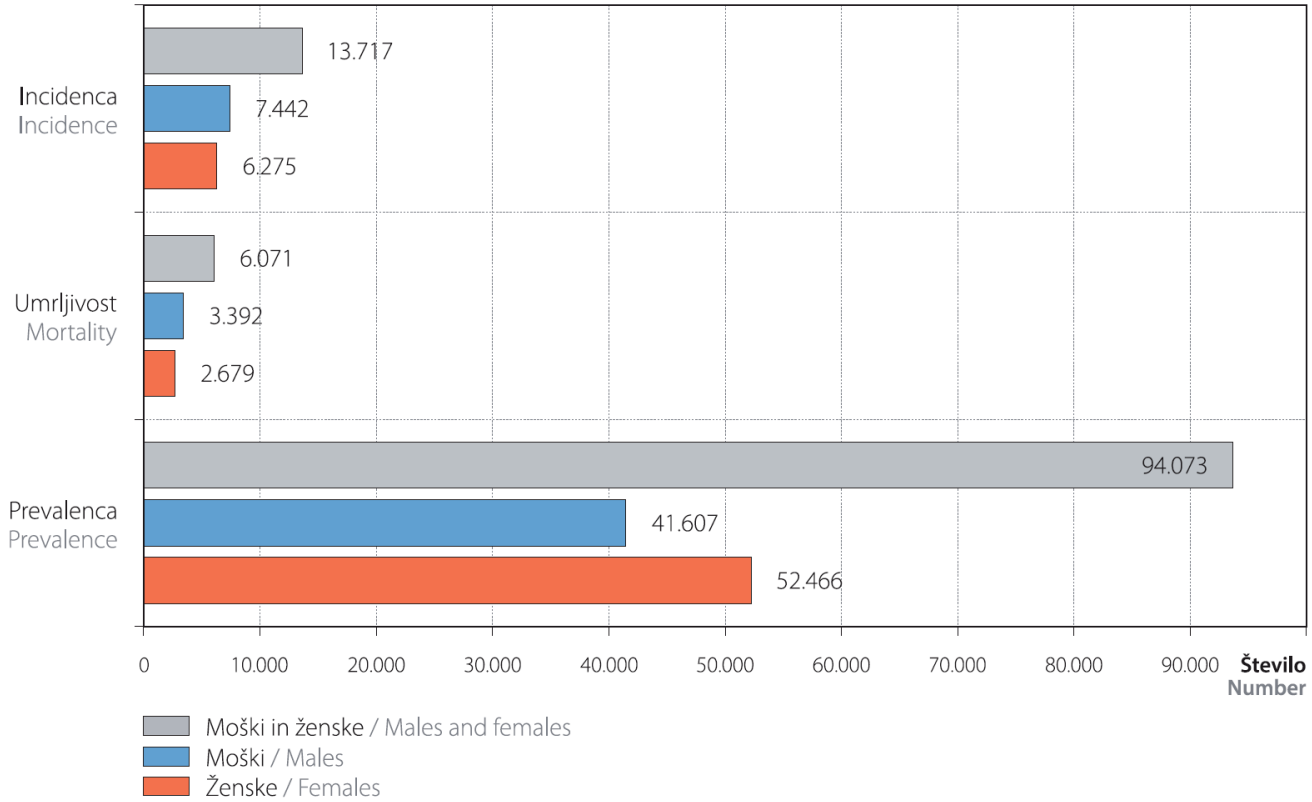

Rak v Sloveniji 2013. Ljubljana: Onkološki inštitut Ljubljana, Epidemiologija in register raka, Register raka Republike Slovenije 2016

Annals of Oncology

Annals of Oncology 23: 2006–2015, 2012
doi:10.1093/annonc/mdr602
Published online 16 February 2012

Preferences for place of death if faced with advanced cancer: a population survey in England, Flanders, Germany, Italy, the Netherlands, Portugal and Spain

B. Gomes[1*], I. J. Higginson[1], N. Calanzani[1], J. Cohen[2], L. Deliens[3,2], B. A. Daveson[1], D. Bechinger-English[1], C. Bausewein[4,1], P. L. Ferreira[5], F. Toscani[6], A. Meñaca[7], M. Gysels[7], L. Ceulemans[8], S. T. Simon[9,10], H. R. W. Pasman[3], G. Albers[3], S. Hall[1], F. E. M. Murtagh[1], D. F. Haugen[11,12], J. Downing[13], J. Koffman[1], F. Pettenati[6], S. Finetti[6], B. Antunes[5,1] & R. Harding[1] on behalf of PRISMA

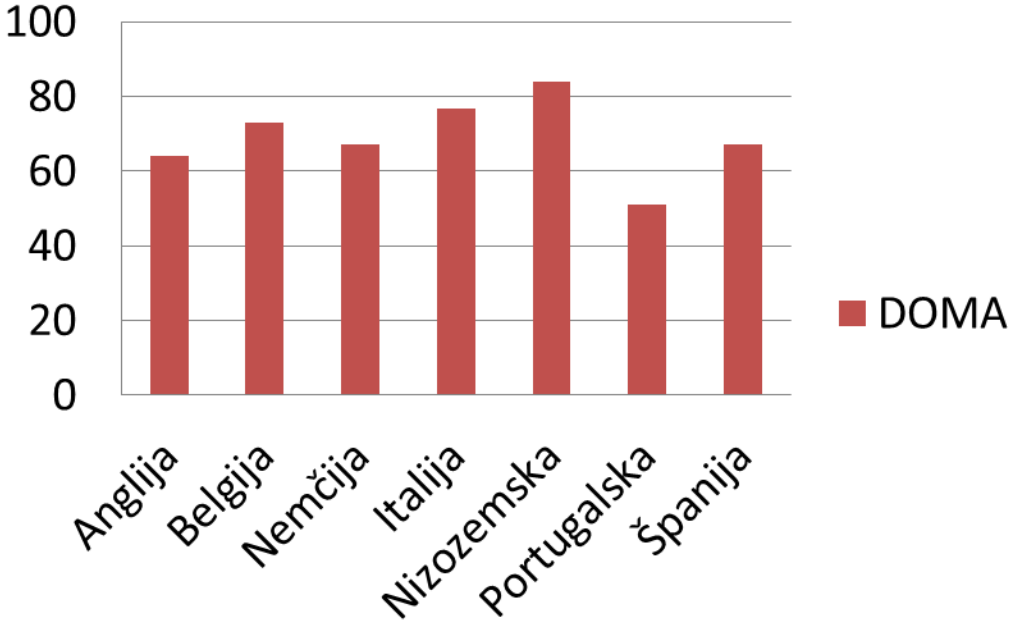

KJE UMIRAJO SLOVENSKI BOLNIKI z RAKOM?

2013
Zdravstvena ustanova 58,5%
„DOMA" 41,5 %
- 13% DSO
- 28,5% doma

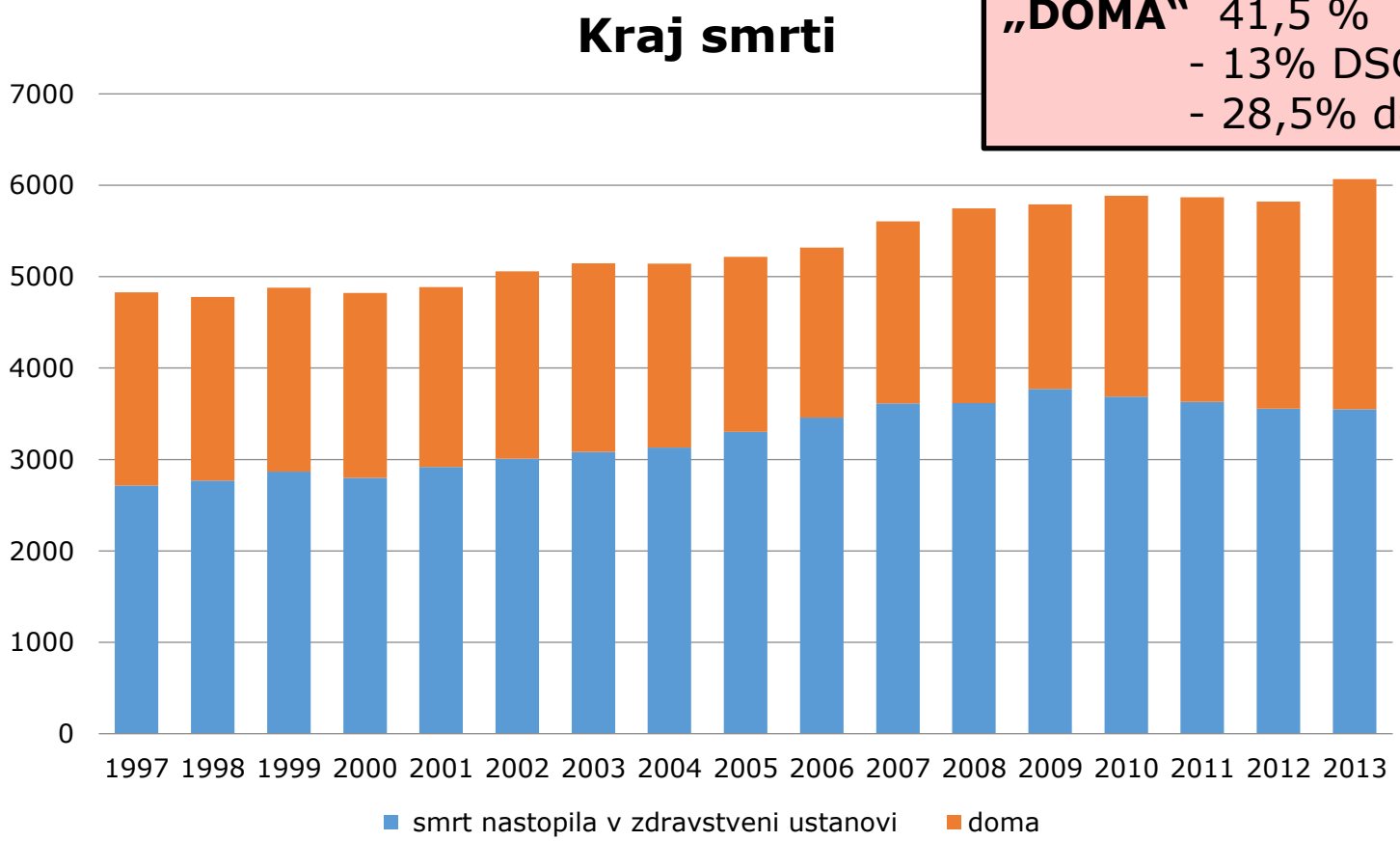

5 neodvisnih napovednih dejavnikov, da bo nekdo doma umrl

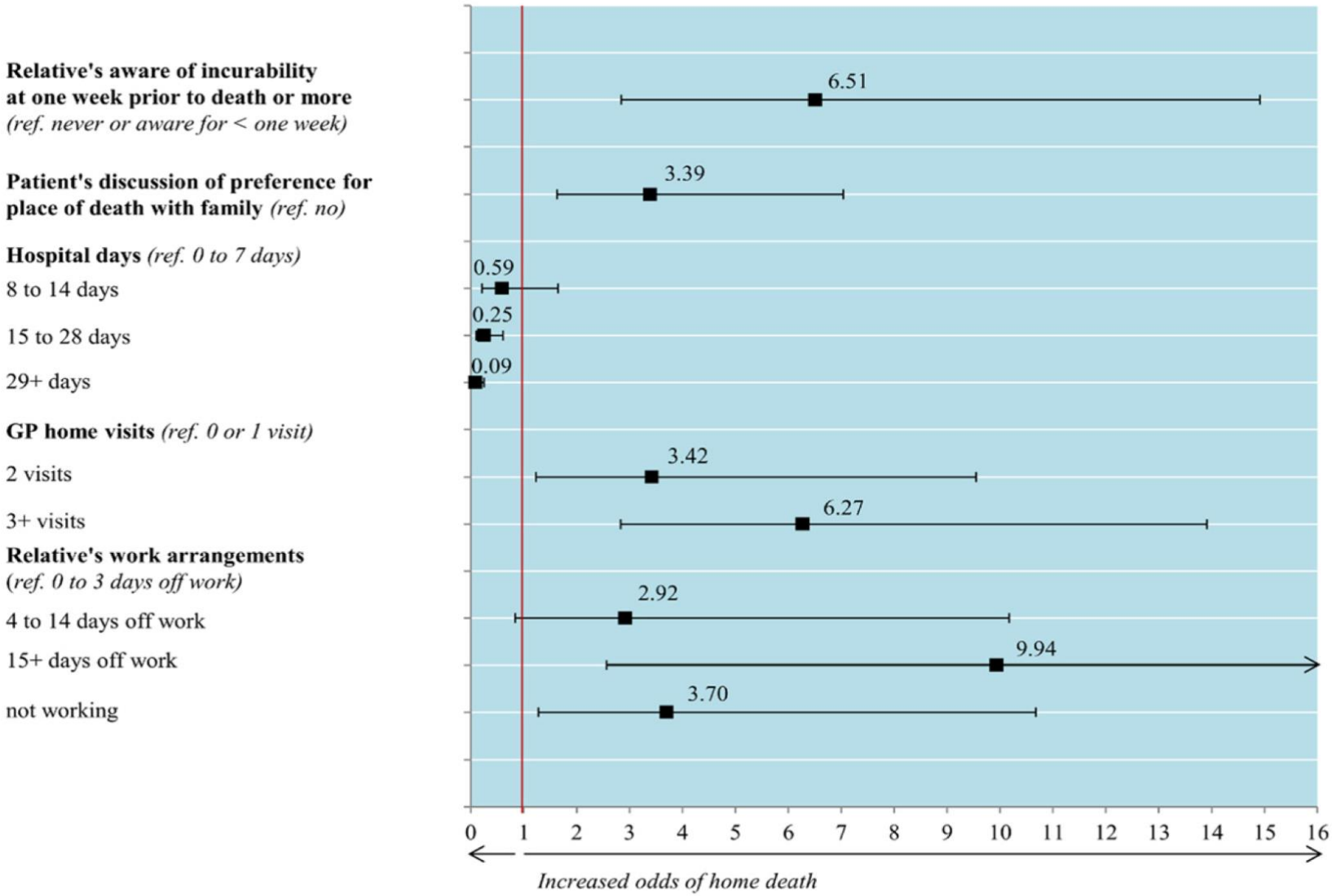

NEPREKINJENA OBRAVNAVA

DOMOVI STAREJŠIH OBČANOV

REGIONALNE BOLNIŠNICE

BOLNIK IN DRUŽINA

DRUŽINSKI ZDRAVNIK S PATRONAŽNO SESTRO

URGENTNI TIM

MOBILNI TIM

TERCIARNI CENTER

HOSPIC gibanja

Hospic

NIVOJI PALIATIVNA OSKRBA

OSNOVNI NIVO

Zdravstveni domovi

DSO

Običajni oddelki (tudi negovalni) znotraj bolnišnic

koordinatorska služba

SPECIALIZIRAN NIVO

Akutni paliativni oddelki v terciarnih centrih

Mobilni paliativni timi

EAPC

EAPC: White Paper on standards and norms for hospice and palliative care in Europe

Onkološki inštitut Ljubljana je javni zdravstveni zavod, ki kot osrednja nacionalna ustanova usmerja programe celostne obravnave rakavih bolezni na področjih:

- preventive,
- zgodnjega odkrivanja,
- diagnostike,
- zdravljenja in rehabilitacije,
- paliativne oskrbe,
- raziskovanja in izobraževanja.

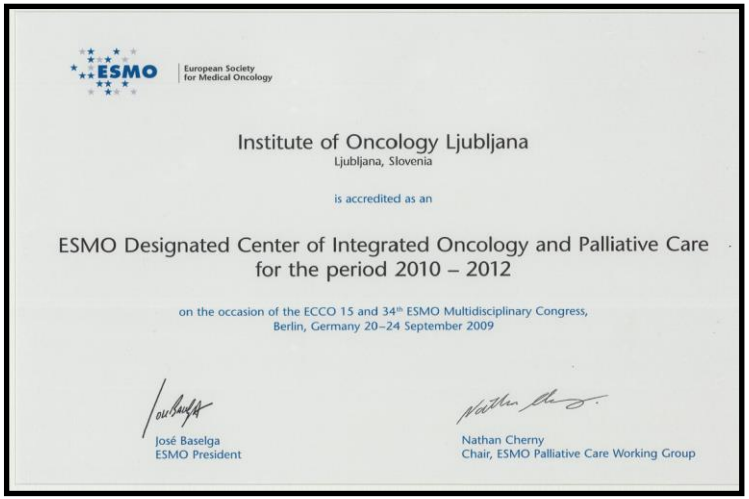

ESMO European Society for Medical Oncology

Institute of Oncology Ljubljana
Ljubljana, Slovenia

is accredited as an

ESMO Designated Center of Integrated Oncology and Palliative Care
for the period 2010 – 2012

on the occasion of the ECCO 15 and 34th ESMO Multidisciplinary Congress,
Berlin, Germany 20–24 September 2009

José Baselga
ESMO President

Nathan Cherny
Chair, ESMO Palliative Care Working Group

Akreditacija podaljšana do 2018

KOLIKO JE PALIATIVNIH BOLNIKOV NA OI?

ŠIFRA ZZZS: Paliativna oskrba

Za spremljanje izvajanja paliativne oskrbe na vseh ravneh zdravstvene dejavnosti se v šifrantu 12 »Vsebine obravnave« uvaja nova **šifra 10 »Paliativna oskrba (Sklep o določitvi odstotka vrednosti zdravstvenih storitev, ki se zagotavljajo v OZZ)«** ki se uporablja za storitve, opravljene od 1. 1. 2015 dalje.

Navedena šifra se uporablja ob obračunu storitev, opravljenih osebam, ki so opredeljene kot paliativni bolniki. To pomeni, da je specifično zdravljenje pri teh osebah končano, kar je tudi zabeleženo v izvidu lečečega specialista in priloženo zdravstveni dokumentaciji osebe.

Šifrant 12: Vsebine obravnave

Šifra	Opis
1	Diagnoza (100% OZZ za zdravljenje in rehabilitacijo iz 23. člena ZZVZZ)
2	Nujna medicinska pomoč (100% OZZ)
3	Nujno zdravljenje in neodložljive zdravstvene storitve (23. in 25. člen ZZVZZ)
4	Nosečnost, porod, kontracepcija (100% OZZ)
5	Dajalci tkiv (100% OZZ)
6	Obvezno cepljenje (100% OZZ)
7	Nega na domu in zdravljenje na domu (100% OZZ)
8	Patronažni obisk (100% OZZ)
9	Preventiva (100% OZZ)
10	**Paliativna oskrba (Sklep o določitvi odstotka vrednosti zdravstvenih storitev, ki se zagotavljajo v OZZ)**
0	Drugo (Sklep o določitvi odstotka vrednosti zdravstvenih storitev, ki se zagotavljajo v OZZ)

Spremembe veljajo za storitve opravljene od 1. 1. 2015 dalje.

ZGODNJA PALIATIVNA OSKRBA

HOT TOPIC

The NEW ENGLAND JOURNAL of MEDICINE

ORIGINAL ARTICLE

Early Palliative Care for Patients with Metastatic Non–Small-Cell Lung Cancer

Jennifer S. Temel, M.D., Joseph A. Greer, Ph.D., Alona Muzikansky, M.A., Emily R. Gallagher, R.N., Sonal Admane, M.B., B.S., M.P.H., Vicki A. Jackson, M.D., M.P.H., Constance M. Dahlin, A.P.N., Craig D. Blinderman, M.D., Juliet Jacobsen, M.D., William F. Pirl, M.D., M.P.H., J. Andrew Billings, M.D., and Thomas J. Lynch, M.D.

avtor, objava	značilnosti	rezultati	
Temel, NEJM 2010	pljučni rak, ZDA	↑QoL, ↓depresija, ↑preživetje	
Temel, ASCO 2016	Rak pljuč in debelega črevesa, ZDA	↑QoL, ↑razumevanje bolezni in prognoze	ZPO pri različnih rakih?
El-jawahri, US Hemonc trspl	ZDA	↑QoL	
Zimmermann, Lancet 2014	številni raki	↑QoL pri 4 mes	Čas?
Bakitas, JCO 2015	ENABLE I, II, III	↑QoL bolniki & sorodniki, preživetje	Vsebina intervencije?
Nakajima JSPM 2014	Japonska	Komunikacija, ↑QoL	
Groenvold 2015	Pljuča, Danska	negativna	Intenzivost?
Franciosi, ESMO 2016	Italija	negativna	„kontaminacija"?
Ferrel JPSM 2015	ZDA	↑QoL sorodniki, preživetje	
Murakami BMC Pall 2015	Japonska	preživetje	
Higginson 2015	Anglija	↑QoL, ↑preživetje	KOPB

ZGODNJA PALIATIVNA OSKRBA

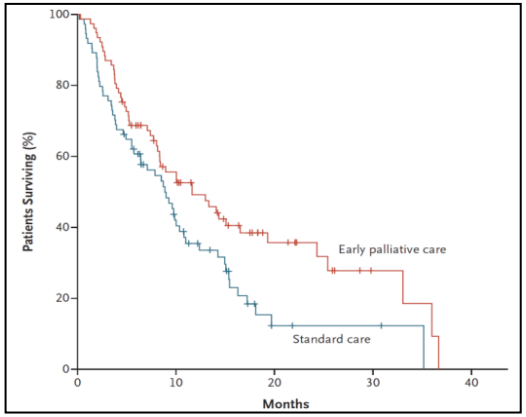

Temel, NEJM 2010

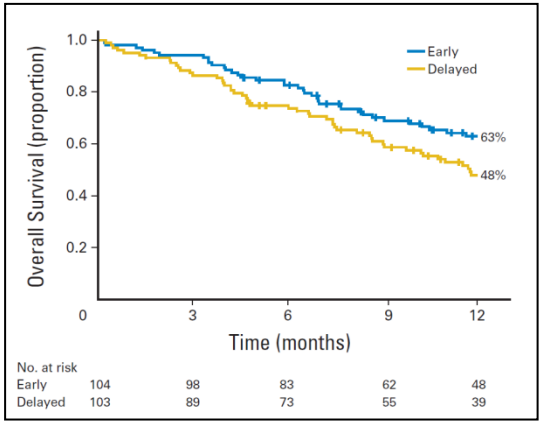

Bakitas, JCO 2015

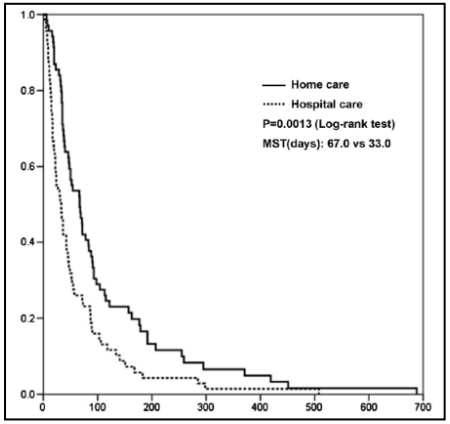

Murakami BMC Pall 2015

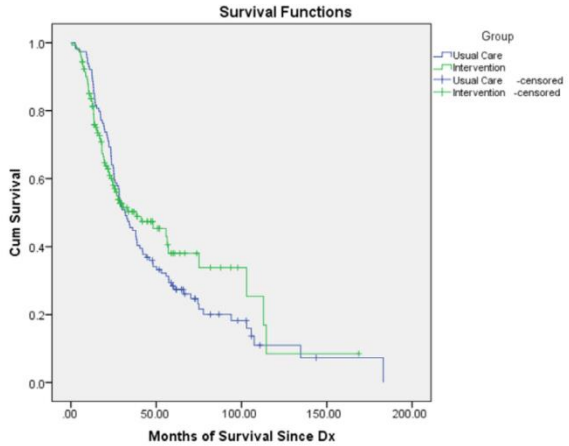

Ferell, J Pain Manag, 2015

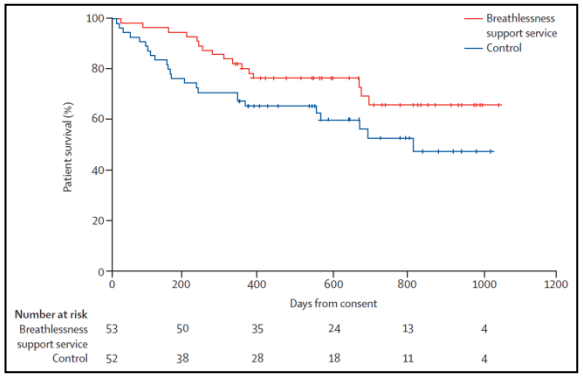

Higginson 2015

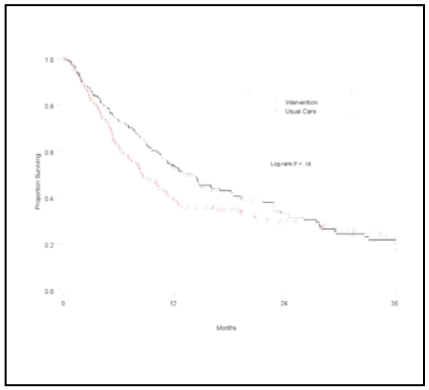

Bakitas, JCO 2013

PALIATIVNA OSKRBA NA OI

OSNOVNI NIVO

vsi klinični oddelki/ambulante OI

konziljarna služba

SPECIALIZIRAN NIVO

6 postelj OAPO

ambulantna za zgodnjo paliativno oskrbo

konziliarna služba

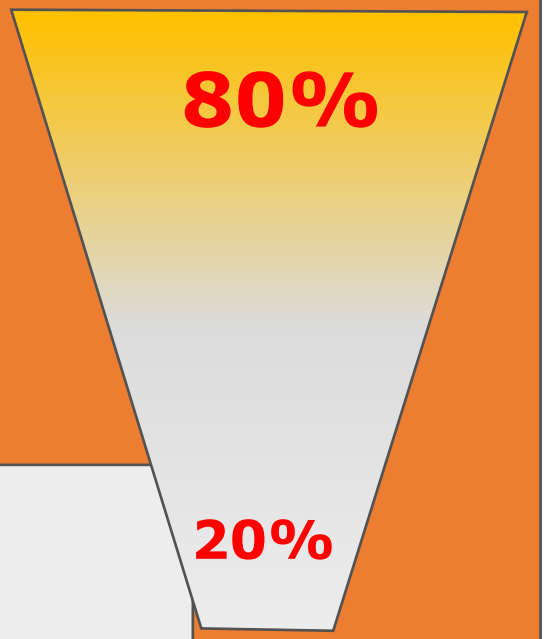

EAPC

EAPC: White Paper on standards and norms for hospice and palliative care in Europe

Dejavnosti Oddelek za akutno paliativno oskrbo (OAPO)

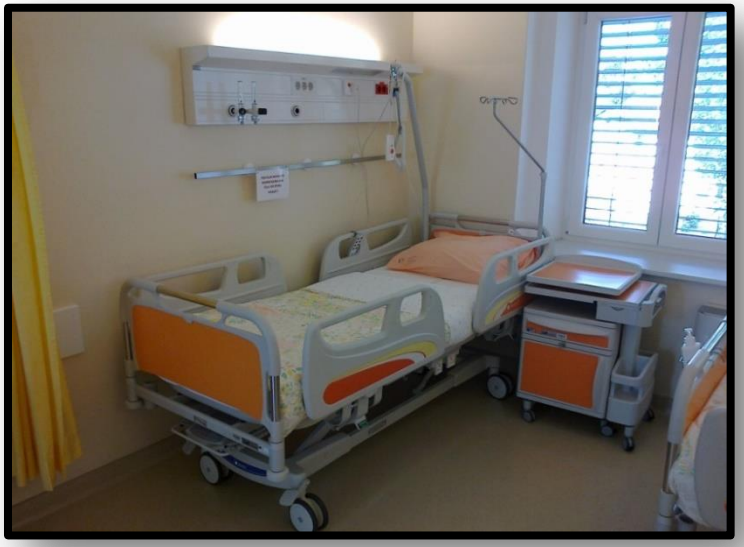

1. Hospitalna dejavnost (6 postelj)
2. Konziliarna dejavnost
3. Ambulantna dejavnost
4. Spremljanje na domu (koordinator PO)
5. Izobraževalna dejavnost
6. Raziskovalna dejavnost

OSNOVNI KRITERJI ZA VKLJUČITEV V OAPO DEJAVNOST

- **Bolnik ima neozdravljivo, aktivno napredujočo onkološko bolezen.**
- **Bolnik se zdravi zaradi neozdravljive bolezni na Onkološkem inštitutu.**
- **Bolnik ima težave, ki se jih ne da ustrezno urediti v okviru primarnega zdravstvenega tima.**
- **Bolnik (in svojci) so seznanjeni s tem, da je bolezen neozdravljiva in se bolnik strinja z obravnavo znotraj dejavnosti OAPO.**

- **Bolniki s kronično boleznijo v stabilni fazi (preživetje več let)**
- **Psihiatrični bolniki**

- **Bolnik je že v oskrbi drugega specialističnega paliativnega tima.**
- **Bolnik, ki se niso zdravili na Onkološkem inštitutu.**
- **Bolnik, ki se z napotitvijo ne strinjajo.**
- **Otroci.**

INDIKACIJE za SPREJEM/PREMESTITEV NA OAPO

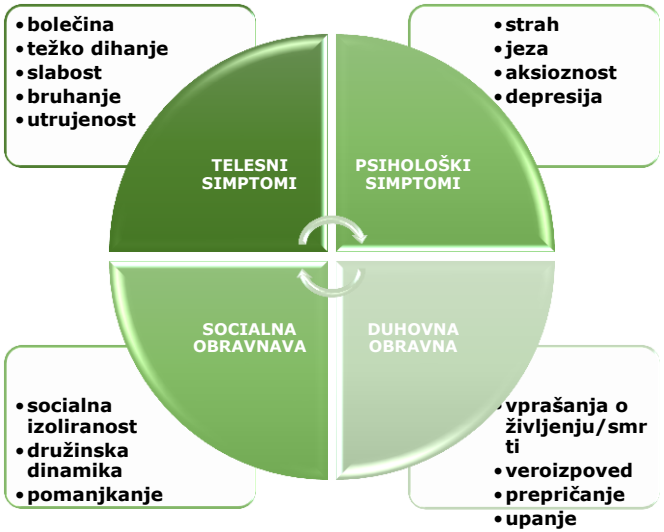

- **kompleksni težko obvladljivi simptomi,**
- **potreba po specializirani paliativni negi ,**
- **kompleksni psihosocilani simptomi,**

podpora svojcem z večjimi/posebnimi potrebmi, npr. družinami z otroki, izgorelost

- **huda duševna stiska bolnika** – samomorilnost, želja po evtanaziji
- **posebne situacije** (odklanjanje osnovnega zdravljenja, posebne zahteve...)

- **zgolj potreba po podaljšani negi**
- **aktivno umirajoči**

AMBULANTA ZA ZGODNJO PALIATIVNO OSKRBO
(sreda 13h – amb15, četrtek 13h - E1)

Naročanje: lečeči onkolog

- **bolniki in/ali svojci s kompleksnimi potrebami**
  (več ali težko obvladljivi simptomi; dodatna podpora bolniku/družini; namen vključitve naj bo jasno zabeležen v zapisu v web-doctorju)
- **ob prvem pregledu svojci zelo zaželeni**
- **možna napotitev samo svojcev**

?

- **bolniki v zadnjem obdobju življenja/umirajoči**
  (ob vključitvi naj bo pričakovana življenska doba več kot 3 mesece)
- **bolniki PS 4**

OBSEG DELA 2007 - 2016

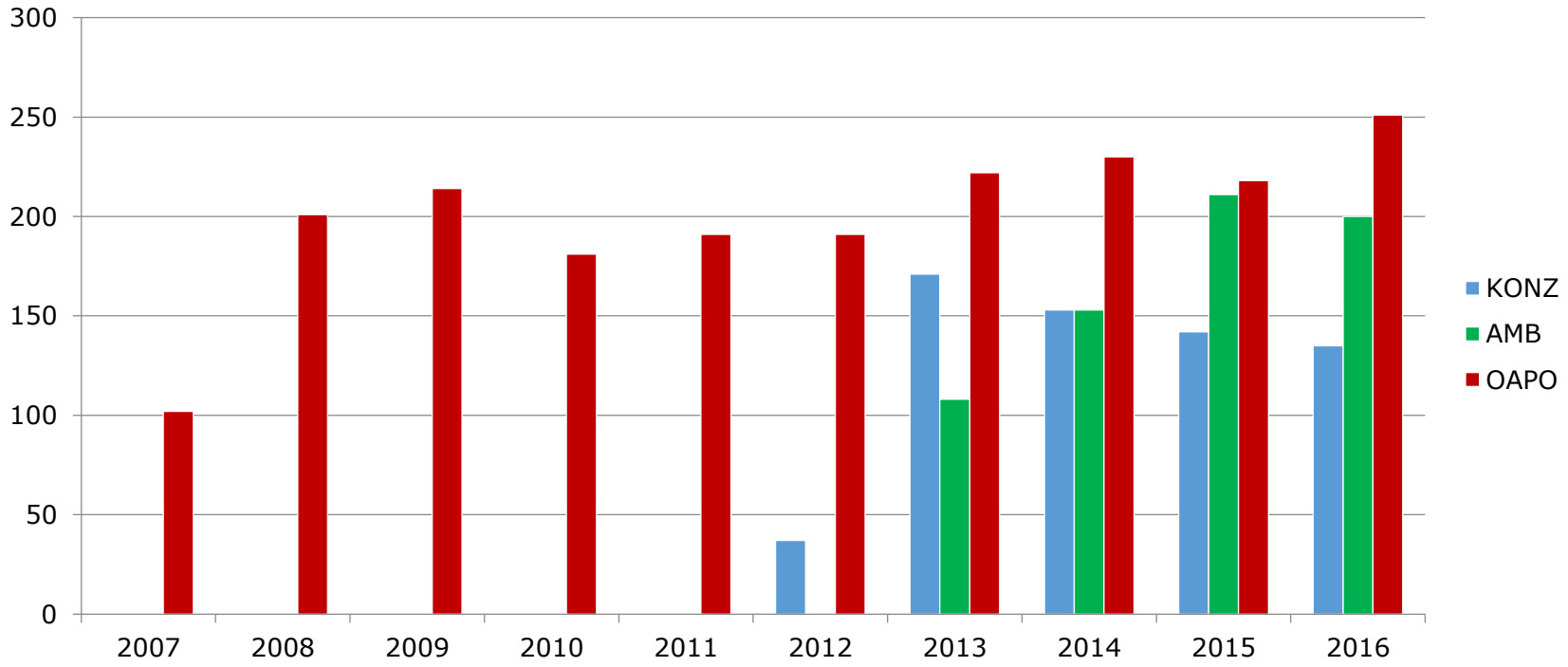

CELOSTNA OBRAVNAVA

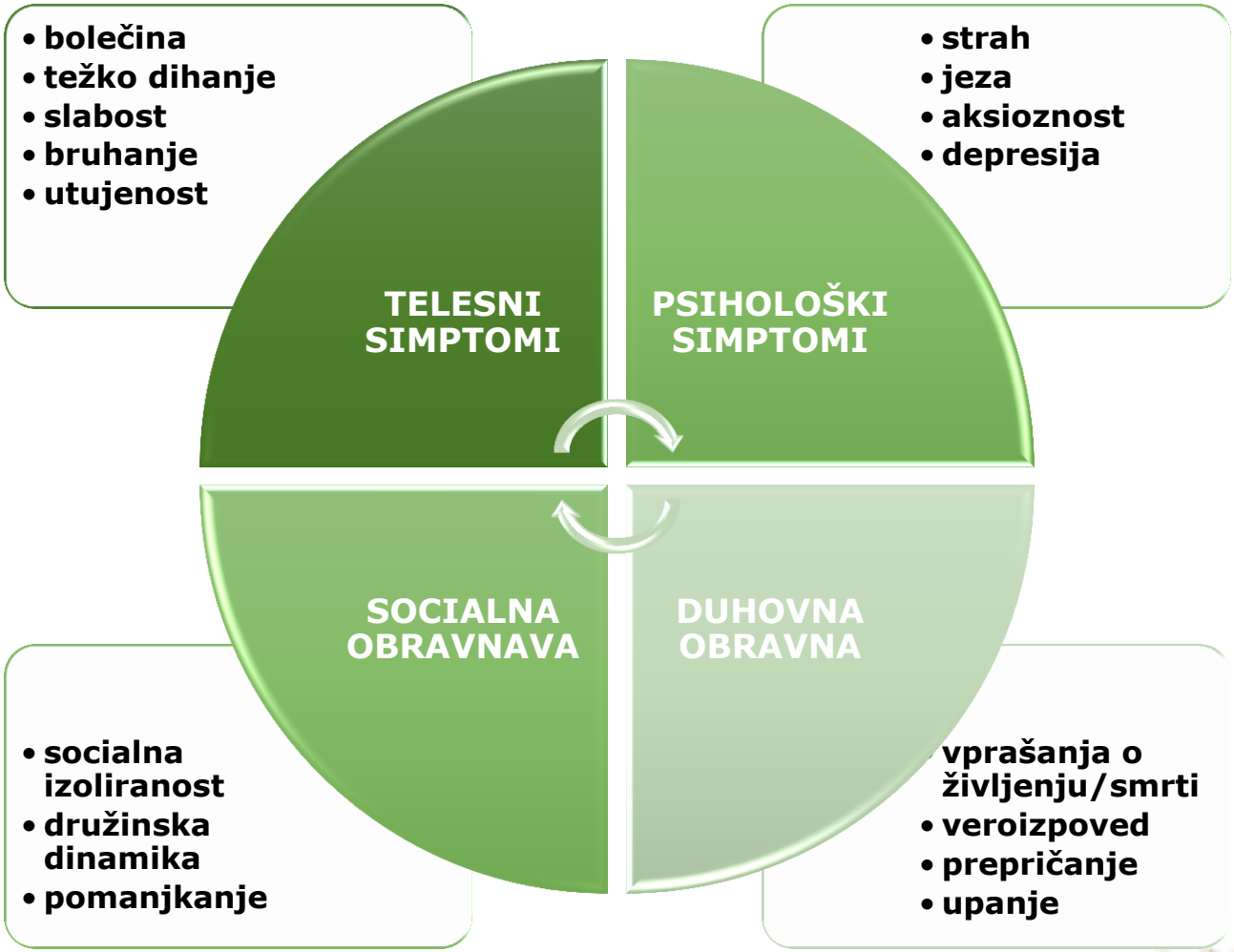

duhovna oskrba
socialni delavec
Tim za zdravljenje bolečine
ZDRAVNIK
MEDICINSKA SESTRA
KOORDINATOR PO
SVOJCI
fizioterapija
prostovoljci
psiholog
prehranska terapija

KONTAKTNE ŠTEVILKE:

KOORDINATOR PALIATIVNE OSKRBE:

Ime:	**Nataša Zlodej & Marjana Bernot**
Tel.:	**01 5879 685**
Ura dosegljivosti:	**8:00 – 15:00**
E-mail:	**infoOAPO@onko-i.si**

ODDELEK AKUTNE PALIATIVNE OSKRBE:

Tel.:	**01 5879 481**

AMBULANTA ZA ZGODNJO PALIATIVNO OSKRBO:

Tel.:	**01 5879 084**

KONZULTACIJE Z ZDRAVNIKOM (za zdravnike):

Tel.:	**01 5879 683 (takoj)**
Ura dosegljivosti:	**8:00-15:00**
E-mail:	**zdravnikOAPO@onko-i.si (ne-nujna vprašanja)**

KONZULTACIJE Z DMS:

Tel:	**01 5879 656**

ONKOLOŠKI INŠTITUT LJUBLJANA

	OI			
št. postelj bolnice	287			
št. postelj PO	6			
tip oddelka	akutni paliativni oddelek			
ležalna doba	7 dni			
število obravnav	Št. vseh obravnav: 700 hospitalizacije: 220 ambulanta: 150			
delež smrti	28 - 35%			
vodja oddelka	onkolog internist			

ONKOLOŠKI INŠTITUT LJUBLJANA

THE UNIVERSITY OF TEXAS MD Anderson Cancer Center
Making Cancer History®

UNIKLINIK KÖLN

ESMO GOOD SCIENCE BETTER MEDICINE BEST PRACTICE
European Society for Medical Oncology

ESMO Designated Centers of Integrated Oncology and Palliative Care

	OI	MD Anderson	Koln	ESMO analiza
št. postelj bolnice	287	600	1400	/
št. postelj PO	6	12	15	8 (5-12)
tip oddelka	akutni paliativni oddelek	akutni paliativni oddelek	paliativni oddelek	vse oblike PO
ležalna doba	7 dni	7 dni	11-12 dni	14 dni (9-20)
število obravnav	Št. vseh obravnav: 700 hospitalizacije: 220 ambulanta: 150	NP	št. vseh obrav. bol: 2000 hospitalizacije: 400 ambulanta: 900	
delež smrti	28 - 35%	NP	60%	40% (20-54%)
vodja oddelka	onkolog internist	onkolog internist	nevrolog	/

IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST

STROKOVNA JAVNOST

NA ODDELKU

- Specializanti internistične onkologije in radioterapije
- Specializanti urgentne medicine
- Specializanti družinske medicine
- študentje

} 50 specializantov/leto

INTERNA IZOBRAŽEVANJA ZA ZAPOSLENE NA OI

- Delavnica Zadnji dnevi življenja (2x letno)
- Delavnica Zdravljenje bolečine pri bolniku z rakom (2x letno)

ZA STROKOVNE DELAVCE IZVEN ONKOLOŠKEGA INŠTITUTA

- preko ***Slovenskega združenja za paliativno in hospic oskrbo***
- Seznam izobraževanj: www.szpho.si

IZOBRAŽEVALNA DEJAVNOST

BOLNIKI/SVOJCI JAVNOST

www.paliativnaoskrba.si

Telesni simptomi

Nega bolnika

Psihološki problemi

Socialni problemi

Duhovna podpora

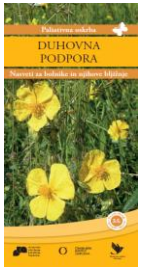

Zadnji dnevi življenja

V letu 2015 dve novi vsebini: Krvavitev in Telesna aktivnost.

RAZISKOVALNO DELO

- analize lastnega dela
- analize stanja
- mednarodne raziskave

Raziskava: ČAS VKLJUČITVE/PREMESTITVE na PO:

	2007-2011	2012
manj kot 7 dni	36,9%	21,4%
manj kot 3 dni	20,1%	9,9%
zadnji 24 ur	9,2%	1,6%

zadnji dan življenja:

2007-2011: 61 bolnikov (9,2%) - (35 bolnikov z oddelkov)

2012: 3 bolniki (0 z oddelkov OI)

Raziskava: Sistemska terapija v zadnjih tednih življenja

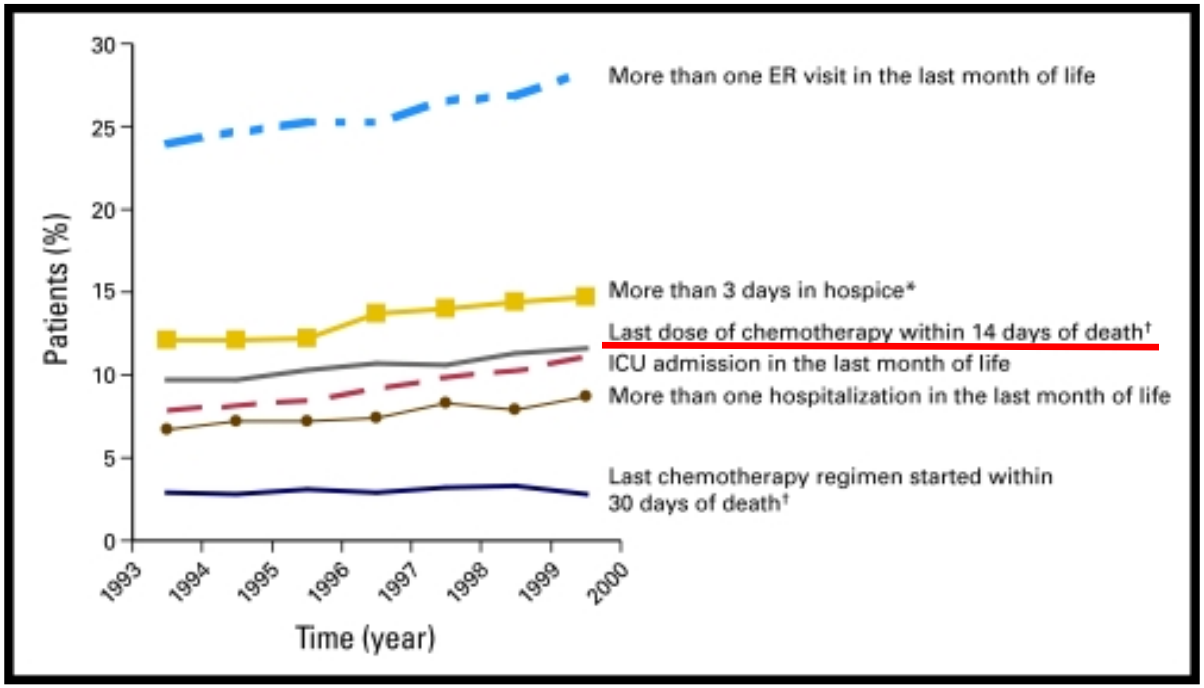

Stanje na OI	2009	2012
KT zadnje 4 ted	39%	31%
KT zadnje 2 ted	23%	14%

Earle CC: Aggressiveness of cancer care near the end of life: is it a quality-of-care issue? J Clin Oncol. 2008 Aug 10;26(23):3860-6.

Raziskava: Odnos MS do umiranja in smrti

Na delovnem mestu se srečujem z umirajočimi osebami in smrtjo

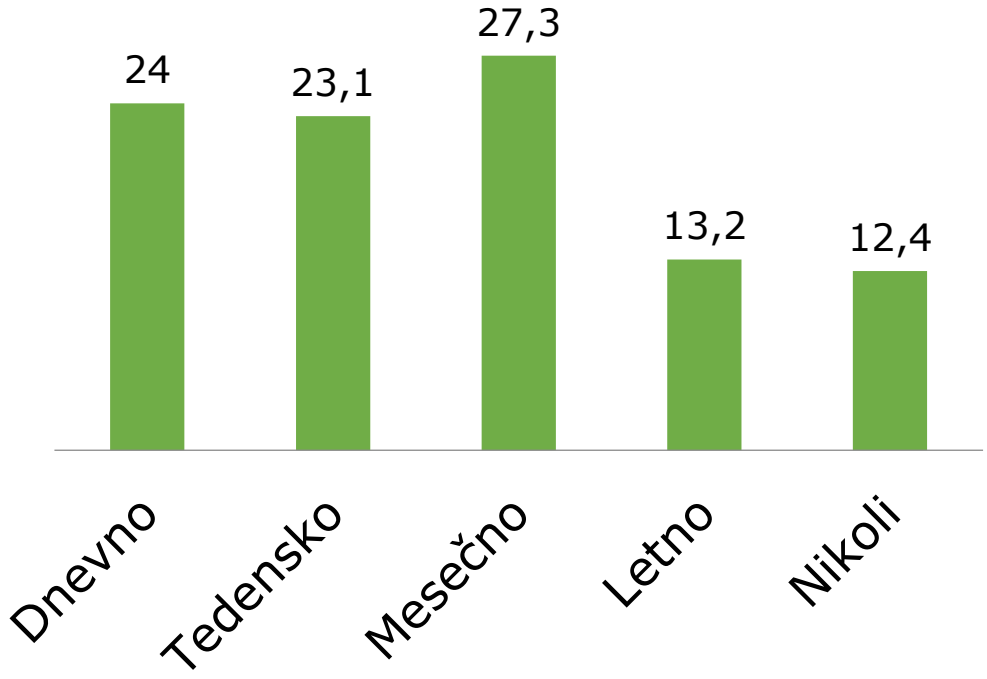

Ste se že udeležili izobraževanja s področja oskrbe umirajoče osebe

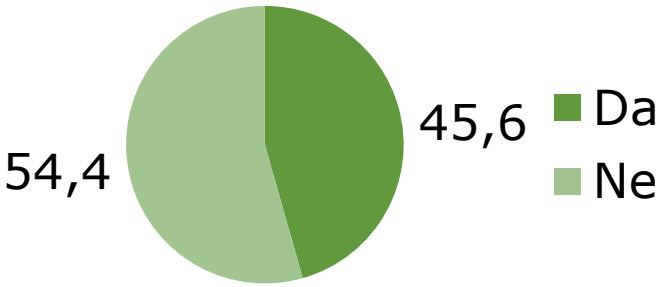

Če ste na vprašanje odgovorili z »Ne«, ali si želite udeležiti takšnega izobraževanja

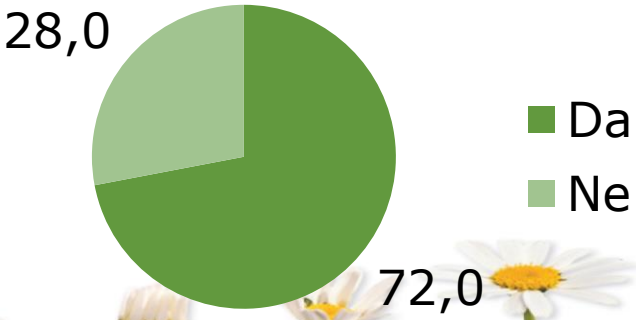

„ZGODNJA“ PALIATIVNA OSKRBA na Onkološkem inštitutu Ljubljana

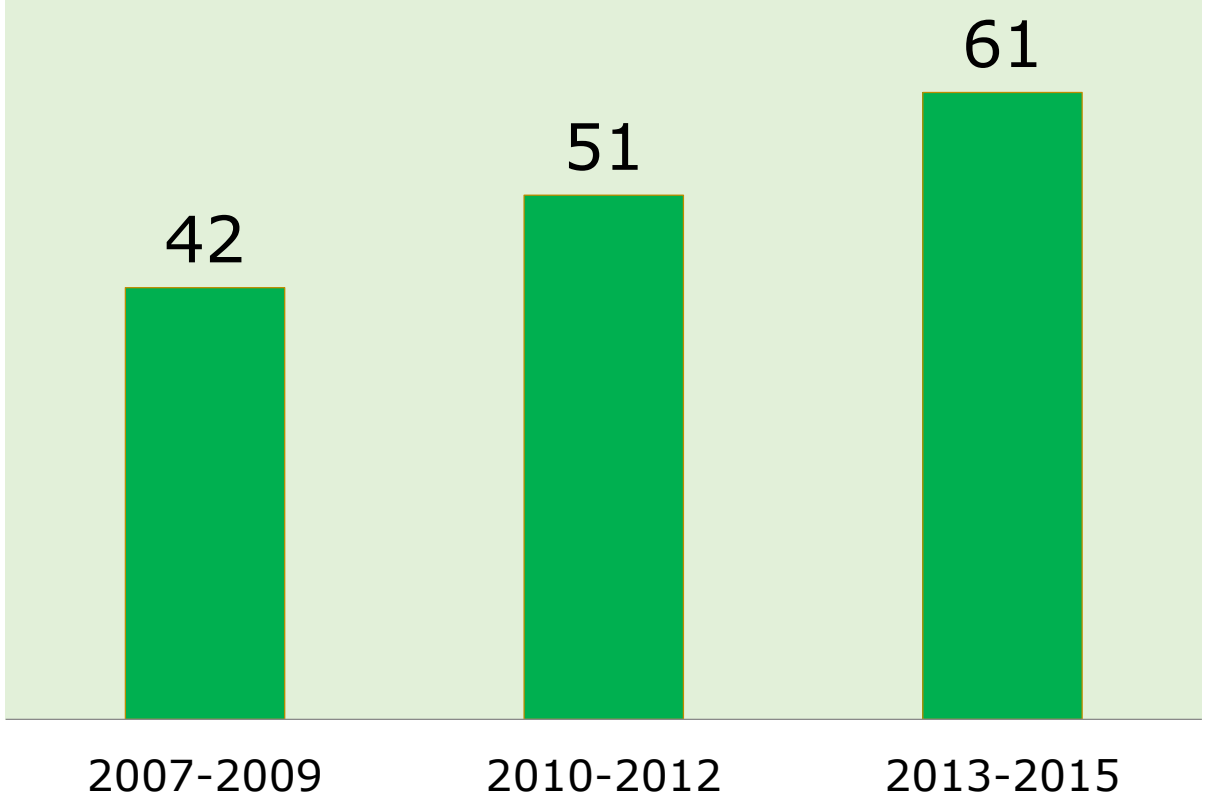

Številno dni med vključitvijo v PO in smrtjo

Prikaz primera:

Bolnik zaradi kombinacije telesnih, psihičnih in socialnih simptomov prepoznan kot bolnik s kompleksnimi simptomi.

∞

Premeščen na Oddelek za akutno paliativno oskrbo, celostna oskrba.

∞

Odpuščen v domačo okolje – lokalni paliativni tim obveščen.

∞

Obveščena dežurna služba in družinski zdravnik, ki opravi obisk na domu.

∞

Nastopi kritično stanje v nočnem času.

∞

Bolnika pregleda urgentna služba.

∞

V nočnem času napoten v lokalno bolnišnico, kjer presodijo da bolnik potrebuje psihiatrično obravnavo.

∞

Bolnik v nočnem času prepeljan v psihiatrično ustanovo.

∞

Ugotovijo, da bolnik nima psihiatričnih motenj – napotitev na OAPO OI.

∞

Bolnik v nekaj dnevih umre na OAPO.

VERIGA JE MOČNA (ŠIBKA)
KOT
NJEN NAJŠIBKEJŠI ČLEN.

VSAK ČLEN VERIGE MORA POZNATI SVOJE NALOGE

R.R.

Hvala!

Maja Ebert Moltara, dr. med.

Oddelek za akutno paliativno oskrbo

Onkološki inštitut Ljubljana

mebert@onko-i.si